

Piteå Kommun

Kommunchef Robert Ragnarsson tillsammans med kommunens informatör Torstein Gunnarsson och Piteås kommunalråd Helena Stenberg

Reserapport

Från besök i Grindavik, Island

September 2012

Gerd Sävenstedt

Bakgrund;

2007 besökte en delegation från Piteå vår "bortglömda" vänort Grindavik. 2008 skänktes konstverket Livräddningen som gåva från Grindavik till Piteå och när 30-års jubileumet firades i augusti samma år fanns konstnären Einar Larusson själv på plats. Efter dess har det varit en politisk turbulent period i Grindavik, en tid som nu tycks ha stabiliserats. I våras bjöd vi in en delegation att komma hit med då de ungefär samtidigt tvingades säga upp människor inom skolan ansåg kommunfullmäktige i Grindavik att det skulle sända dåliga signaler till kommunmedborgarna om man samtidigt gjorde en resa till sina nordiska vänorter Piteå och Rovaniemi. Då bjöd vi in oss själva för att undersöka om det finns ett intresse för att utveckla kontakter/samverkan mellan kommunerna.

Innan vi åkte hade jag kontakt med handikappomsorgen, kultur fritid och turism och Piteå Summer Games. Piteå Summer Games kom med ett erbjudande om att bekosta resa Stockholm- Piteå, avgifter, uppehälle för ett lag om 20 personer om de bestämde sig för att komma. Det isländska laget skulle själva stå för resan Island-Stockholm.

Den 4 september åkte Helena Stenberg och Gerd Sävenstedt till Grindavik.

4 september

Kommunchefen som studerat statskunskap i Danmark.

Grindaviks kommunchef Robert Ragnarsson möter oss på flygplatsen. Han har varit Grindaviks kommunchef i två år. Han tar oss till den tidigare amerikanska militärbasen i Keflavik där 5000 amerikanska soldater var stationerade fram till mitten av förra decenniet. Idag studentbostäder dit studenter lockas med billig hyra och gratis buss till universitetet i Reykjavik som ligger 35-40 minuter bort. Sen soldaterna lämnade

campusen så har det också startat en polyteknisk skola. Fortfarande finns tomma lokaler och man jobbar på att få företag att etablera sig på området.

Några mil bort genom ett fascinerande lavaland finns vår vänort Grindavik. Ett Grindavik där det hänt en hel del under de fem år sen vi var här senast. Ett helt nytt bostadsområde, vägar som asfalteras och en ny fotbollsarena. Fotboll är stort här och trots att här bor bara ca 2 800 personer har man både herr-och damlag i de högre divisionerna.

Lavan i området har ett särskilt utseende

I Grindavik rör sig mycket kring fisket. Grindavik har nära 10 % av Islands fiskekvot och fiskeindustrin här har ca 1000 anställda. Vi äter lunch på ett hamncafé. Men inte fisk utan en köttssoppa som värmer gott och jag har svårt att förstå att en del går i kortbyxor.

Handikappomsorgen

Eftermiddagen har vi ägnat åt handikappomsorgen som kommunerna vid förra årsskiftet kommunaliserades. På Island räknas en kommun med fler än 10 000 invånare som stor och därför finns ett statligt tvång att de små kommunerna ska samarbeta för att kunna uppfylla de krav som ställs av staten. Socialchefen, Nökkvi Már på bilden som är jurist ger oss en dragning och vad jag kan förstå så är mycket ungefär som hos oss.

Vi avslutar med ett besök på ett gruppboende där vi träffar personal och ett par av de boende. Vid kaffebordet får jag en pratstund med en av de boende som pratar en utmärkt engelska. Han berättar sin historia, plockar fram gitarren och musikaliskt spelar ett par egenkomponerade låtar.

Nya krafter

Brindis, ordförande kommunfullmäktige och KristinMarie- ordförande i kommunstyrelsen

Middag med kommunchefen Robert, fullmäktiges ordförande och kommunstyrelsens ordförande.

De i den nya kommunledningen är unga men där finns också erfarenhet. Bryndis, har varit ordförande i Centerns ungdomsförbund på riksnivå under några år men nu är det utvecklingen av hemmakommunen som gäller.

Efter en period av politisk turbulens på det lokala planet så är det samarbete över partigränser och engagemang som är ledorden. 6 av 7 ledamöter i kommunfullmäktige är helt nya och det är spännande det som sker nu, tycker de alla tre.

De utstrålar alla en smittande energi och engagemang. När de berättar om hur de försöker få Grindaviksborna engagerade i utvecklingen, om att samarbeta och om arbetet som görs då det gäller personalutveckling.

- Vi kan inte konkurrera med löner med den privata sidan, men då måste vi bli bättre på annat, säger Robert.

Och det vi såg igår av nyasfalterade vägar och nya bostäder är kanske tecken på den utveckling som sker här i denna vår vänort.

5:e september

I samband med kommunfullmäktiges möte diplomerades tre av kommunmedborgarna, för den vackraste trädgården, bäst renoverade huset och en för att ha det snyggt och trivsamt runt sitt företag.

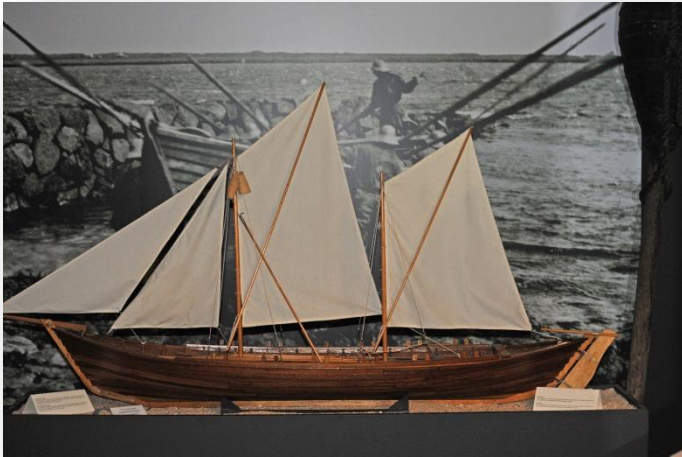
Förmiddan tillsammans med förvaltningscheferna då vi fick en presentation av Grindavik och vi kunde presentera Piteå och diskutera om möjliga samarbetsområden. Grindavik är en idrottsstad där fotboll och basket är de allra populäraste idrotterna. De flesta barn och deras föräldrar är engagerade i en eller flera aktiviteter. De olika idrotterna har ett gemensamt organ för aktiviteterna. Barnen betalar en årsavgift på ca 1000 kronor och kan sen välja de aktiviteter som de vill delta i. I en nationell undersökning som gjorts visar det sig att ungdomarna i Grindavik tränar mer än på andra ställen och att debuten för att pröva på alkohol, tobak, narkotika kommit senare och bruket/missbruket minskat och är idag marginellt.

Varje år reser de från Grindavik med en grupp fotbollsungdomar till Gothia cup, vart annat år är det flickor och vart annat år pojkar. Erbjudandet från Piteå gör att en nyfikenhet och en tanke väcks att kanske åka till Piteå i stället. Frågan väcks också om man skulle kunna få igång ett utbyte mellan en fotbollsklubb i Grindavik och en i Piteå.

Nästa område gäller handikappomsorgen. Vid förra årsskiftet övertog kommunerna huvudmannaskapet för handikappomsorgen vilket ökade intresset för ett utbyte med sin svenska vänort. Diskussionerna och funderingarna gäller utbyte mellan personal och titta på möjligheter att skapa kontakter mellan brukare.

Att Piteå är rankad som 3:e bästa skolkommun i landet av lärarorganisation väckte intresse i Grindavik och här ville man gärna också ha ett utbyte då målsättningen är att Grindavik ska bli en lika bra skolkommun som idrottskommun. Men även turism, kulturutbyte, regional utveckling med inkubatorsverksamhet och Science Park väckte intresse insåg alla att vi var tvungna att prioritera för att ha en chans att förverkliga någonting.

Senare på eftermiddagen i samband med kommunfullmäktiges möte prioriterade deras kommunfullmäktige de områden man ville satsa på och valen föll på Piteå Summer Games, handikappomsorg och skola.

När sen kommunfullmäktige fortsätter sitt möte tar oss deras informatör Torstein med oss till Kvikar, deras kulturhus och saltfiskemuseum. Här ser man delar av Grindaviks historia och får en inblick i fiskets enorma betydelse för utvecklingen av Grindavik. Torstein tar med oss en trappa upp och där får vi en lektion om naturens mäktighet och nyckfullhet. Torstein uppvuxen på Västmanöarna minns mycket väl natten 1973 då hela öns befolkning lämnade ön då vulkanerna vaknade till liv och man var rädd att lavan skulle täcka

till hamninloppet. Så illa blev det inte utan resultatet blev att hamnen fick ett ännu mer skyddat läge. Torstein och hans familj blev borta från ön en längre tid men succesivt så återvände de flesta, trots att man lever på öar där hotet alltid finns om vulkaner som ska vakna till liv igen.

Och det var främst om hur de förbereder sig för att arbeta med kriser och naturkatastrofer som Ásmundur Jónsson brandchef and Sigríður Björk Guðjónsdóttir polismästare för Suðurnes region, där Grindavik ingår talade. Här fanns ett nära samarbete om resurser på det lokala, regionala och nationella planet och i centrum fanns ett nationellt kris koordineringscentra varifrån man rekvirerade de resurser som behövdes när krisen var ett faktum. Jag skulle tro att vi har både ett och annat att lära från det system som de har byggt upp.

6:e september

Sista dan - för den här gången. Då finns arbetsmarknadsfrågor, energi och Blå Lagunen på schemat.

Arbetslösheten i Grindavik är betydligt lägre än i de omgivande kommunerna men då kommunen är liten enligt svenska mått så krävs ju samarbete inom vissa områden och arbetsmarknads- och vidareutbildningsområdet är ett sådant. Vi börjar med att besöka ett utbildningscentrum i Keflavik. Hit kommer de som har kort utbildning eller de som vill vidareutbilda sig. Distansutbildningen har fått stor betydelse och lokaler med distansöverbyggande teknik gör att man kan utbilda sig till både lärare och sjuksköterskor vid något av universiteten som finns långt bort.

SAMVINNA som arbetar med för att stötta människor på väg tillbaka till arbetslivet har ett flertal finansiärer och arbetar på kontrakt med statens organisation för socialförsäkringar och en rehabiliteringsfond. Grunden i arbetet är att utgå från ett helhetsperspektiv där man har både individuella program och gruppaktiviteter. Varje deltagare har sin egen coach och målet är ju att människorna ska kunna återvända till arbetsmarknaden och bli kvar där. Huvudspåren kan delas upp i en förberedande, utbildnings - och yrkesförberedande linje och beroende på situation kan man antingen följa ett eller gå från ett till ett annat. Allt beroende på de individuella förutsättningarna. Jag har en känsla av att mycket påminner och är grundad på samma filosofi som i Sverige.

Efter lunch åker vi till värmekraftverket som funnits sen 70-talet. Här utvinns energin/värmen från de jordens innandöme.

Island ligger mellan två kontinentalplattor och pga. detta har Island bra tillgång till energi. Island producerar en stor del av sin elektricitet ur förnyelsebara resurser. Den goda tillgången på energi gör att el-priserna är bland de lägsta i världen. Island har som mål att vara oberoende av andra länder gällande energin. 85 % av hus värms av varmt vatten men även växthus, industrier och badhus använder det varma vattnet. Vi besöker värmekraftverket som ligger i anslutning till Blå Lagunen och där den första spontana blå lagunen fanns. Det var fascinerande att höra på vice vd som jobbat där sen 70talet och både få en genomgång hur det fungerar och höra hans filosofiska reflektioner kring en hållbar utveckling och människans ansvar för kommande generationer.

Vad passar då bättre än att åka därifrån till Blå Lagunen, Islands främsta turistattraktion. Blå lagunen ligger alldeles utanför Grindavik. Det är en av de mest kända turistattraktionerna på Island. Av ca 500 000 turister besöker ca 450 000 årligen Blå Lagunen. Just nu planeras för ett lyxhotell som förväntas kunna erbjuda en upplevelse utöver det vanliga. Lagunen upptäcktes av en slump 1969, egentligen utanför Värmekraftverket där en mycket enkel anläggning uppfördes för ortsbefolkningen. Senare flyttades den till sin nuvarande plats och satsningar på turism med hälsoprofil inleddes, men dagens spa-anläggning byggdes först 1999. Blå lagunen är ett hetvattenområde och värmen kommer naturligt från jordens inre 2 km ned i marken. Hetvattnet förångas då det kommer upp i normalt lufttryck vid ytan vilket gör att ångan ligger som en tjock dimma över lagunen. Vattnet håller året om en medeltemperatur på 39° C. Vattnet består till 70 % av havsvatten, men är alldeles grumligt av hälsosamma mineraler som kisel och fosfor. Det finns även blågröna alger som ger vattnet dess speciella blåaktiga färg. Botten är täckt av en vit lera som är en nyttig peeling. De nyttiga mineralerna i vattnet har en god effekt på eksem och olika hudsjukdomar.

Vi får en guidad tur av marknadschefen och som avslutning på veckan känns det inte dumt att krypa ner i det 37 vattnet. Huden känns mjuk och vi känner oss nöjda när vi sätter oss i restaurangen tillsammans med Robert, Brindis och Kristin-Marie.

Reflektioner

Värdskap- än en gång får vi känna på ett fantastiskt värdskap. Innan vi åkte att vi skickat en lång lista på vad vi ville få en liten uppfattning om under vårt besök. Och programmet för veckan var ett svar på detta. Välorganiserat, trevligt, rikt och givande att komma dit en vanlig svartvecka då folk arbetade som vanligt.

Under resans gång så inser jag att det finns många likheter mellan människorna i Grindavik och hemma i Piteå. Hemma pratar vi om piteandan och jag inser att det definitivt finns en Grindaviksanda, stolt över att vara Grindaviksbo, lite kaxig och så en tro på att "det kan vi göra själva". Jag pratar om Grindavik - inte Piteå.

Energi det är den känsla jag har när jag kommit hem och varit hemma ett tag. Energi och engagemang hos de människor jag möter och jag är övertygad om att de kommer att kunna genomföra de förändringar och bidra till att forma ett samhälle som de vill ha det.

Men pengarna ska räcka, prioriteringar måste göras och jag anar att man också ibland måste slåss för det man tror är viktigast.

Det är lätt att sitta runt ett bord och säga vi ska. En annan sak att det ska bli verkstad. Här krävs jobb både i Grindavik och här hemma i Piteå. Arbete och människor som tror att världen blir lite rikare av att möta andra människor och att dela med sig av sina erfarenheter och att i möten också vilja utveckla saker tillsammans. Men jag är också helt övertygad om att det finns förutsättningar för att vi ska kunna etablera ett hållbart samarbete, som lever över tid.